Svornost v obci, mír ve státě

Porubské eratikum

ILJA HURNÍK

Prof. Ilja Hurník, DrSc. h.c., (*1922) absolvoval AMU. Působil na bratislavské Vysoké škole umění a na pražské konzervatoři. Je autorem osmideskového cyklu Umění poslouchat hudbu. R. 1992 mu Ostravská univerzita udělila titul DrSc. h. c.

Z literárního díla: Trubači z Jericha (1965), Kapitolské husy (1969), Cesta s motýlkem (1970), Muzikální Sherlock (1971), Dětství ve Slezsku (1979), Závěrečná zpráva (Karolinum, Praha 2000), Pondělníci (Karolinum, Praha 2002), Zelený notýsek (2005), Modrý notýsek (2006) a další.

28. října 2007 byl vyznamenán medailí „Za zásluhy" I. stupně.

Poruba, než ji spolkla Ostrava, byla malá slezská obec, ale ne ledajaká. Na jedné seanci místního spiritického kroužku se zjevil duch, představil se jako bratr Girolamo a poručil: „Založte Sokola!" Porubští poslechli, postavili sokolovnu, jednu z prvních ve Slezsku. Tam se každý den hnali lidé i z okolí, aby cvičili, hráli divadlo, zpívali ve sboru a tančili při šlágru

„Tahleta secese
líbit už nechce se."

Nebo

„Nám je tak dobře,
ještě nám nebylo
nikdy tak dobře
tak velepříjemně,
tak jako dnes."

Poruba posedle tvořila a všechny dívky se díky sokolovně povdávaly. Ale své hvězdné hodiny se dočkala až v osmadvacátém roce.

Na jedné procházce do polí si můj otec, učitel, všiml, že z potoka na hranici mezi Porubou a Krásným Polem čouhá temně rudý kámen, takový tu nikde nebyl vidět. Nedalo mu to, pozval z Ostravy geologa a ten zvážněl: „Švédská žula. Bludný balvan. Nejjižnější eratikum v Evropě. Poruba bude slavná."

Táta si umínil, že porubské přesvědčí: „Kámen umístíme na návsi jako pomník. Bude to náš dar republice k desátému výročí."

V obecním zastupitelstvu si vzal slovo: „Před čtyřiceti tisíci lety se k nám šinul ze severu ledovec a strkal před sebou kameni..." a tak dále, ale když došel až ke kameni v potoce, obecní zástupci řekli: „Došč se nadřemy s kameňama na polu. Esli jaky něvadi, tak ten v potoce."

Otec vyzval svého bratra z Krásného Pole, aby vzbudil zájem tam. Ale ani „Krasničani" nezabrali. Inu, zpívalo se:

Krasničani v hušťu
kury na ně dřišču.

Tu se táta spustil ke lsti. Na příští schůzi řekl, že o kámen je postaráno, ujmou se ho sousedé.

A bylo zle. Prý jestli není jasné, zda leží u nich nebo u nás, bude náš! Jeden sedlák plácl stokorunu na stůl, totéž museli udělat i další a mostmistr pan Valder prohlásil: „A já ten kameň z potoka vyzdvihnu."

Byl srpen 1928. Poruba vřela. Každé odpoledne všichni táhli ke kameni. Nebylo jasné, jak je balvan velký, vězel hluboko v bahně. Pro potok se kopalo jiné koryto, nad kamenem se zvedala obrovská šibenice s kladkostroji. Když hledím na fotografie, řekl bych, že by stačila i menší, ale pro pana Valdera to byl životní vrchol, ten chtěl pojetí monumentální, takový kámen, ke všemu slavný, ještě žádný mostmistr nezvedal.

Pro nás děti to bylo eldorádo, chytali jsme raky, pekli brambory, hrávala kapela, zněly slezské písně.

Nědaj, Bože, dluho služič
a daj mi rozkoše užič.

Kámen se obnažoval, až tu ležel jako obrovský pecen. Chlapi ho podvlékli řetězy, kousek po kousku ho zvedali, a tu přišel den, kdy jej naložili na kovový blaton, hotový k odvozu. Možná, že by ho dva páry koní odtáhly, ale Porubští rozhodli: odvlečem ho sami, vlastními silami.

Celá ves i s panem starostou i panem farářem se zapřáhla do lan, v čele malinký Vincek Cihlář, kvazimodo Poruby, a průvod se hnul. Šinul se cestou necestou, kopci a dolinami až na náves.

Tam byl připravený betonový kvádr, obložený slezským bílým vápencem, kámen byl naň položen. Jakoby ženich přenesl přes práh povážlivě tlustou nevěstu do lože.

Do kvádru byla zazděna železná schránka, v ní fotografie, poštovní známky, mince, drobné věci denní potřeby pro archeology příštího tisíciletí.

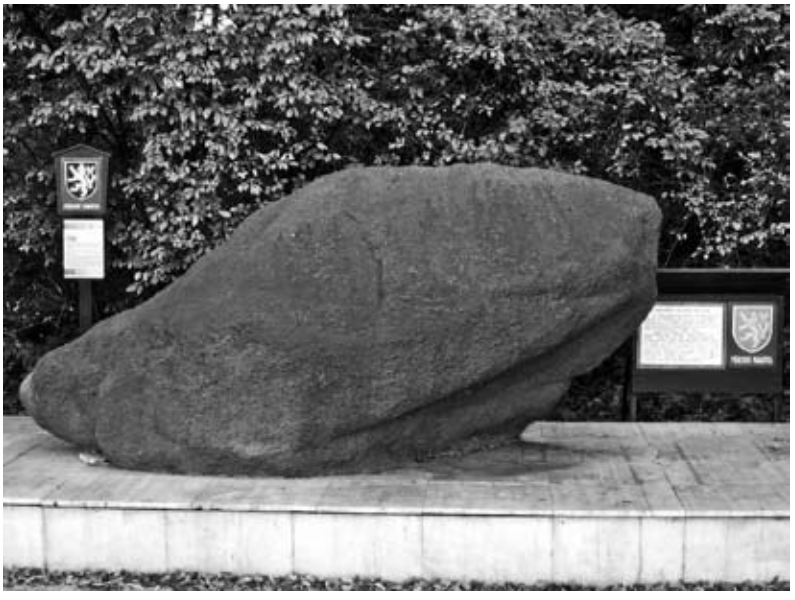

Eratikum na novém místě, kam bylo převezeno po válce.

Nahoře: Porubští táhnou balvan na porubskou náves.
Uprostřed: Balvan vyzdvižený z potoka.

Vlevo dole: Muž na kameni v čepici je mostmistr Valder, nad ním starosta Poruby Dědoch.
Vpravo dole: Prostřední mezi chlapci na kameni je autor textu.
Všechny snímky z archivu autora.

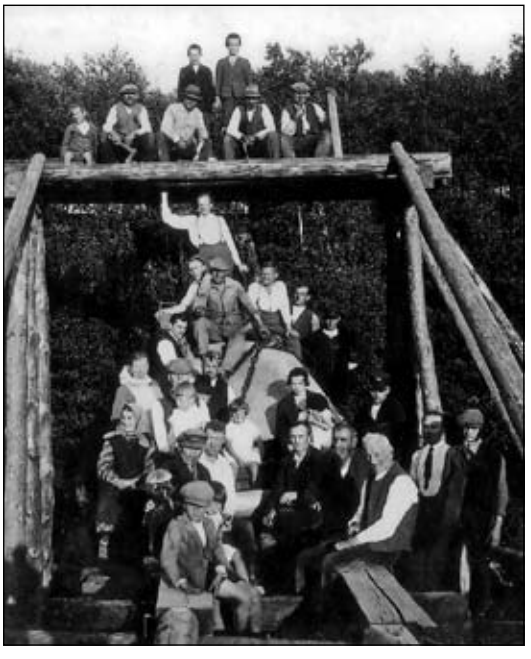

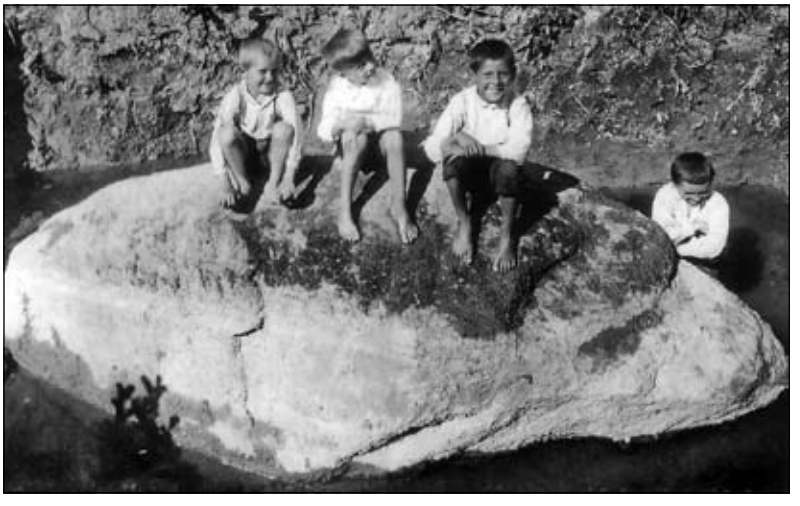

Tatínek vymyslel nápis, který bronzovými písmeny do kamene vtlučenými hlásal:

Svornost v obci
mír ve státě.

28. října vykročil od sokolovny průvod s kapelou, sokoli i orli, hasiči, ženské v krojích, stanuli před kamenem, svým kamenem, pyšní, jednotní.

Za války byla Poruba těžce postižena, domky kolem kamene byly v troskách. On zůstal nedotčený. Po druhé válce dostal jiné místo, dodnes tam leží obklopen zelení. Jeho převoz, stačil naň traktor, se udál už bez průvodu, bez kapely. O titul nejjižnějšího eratika přišel, našlo se ještě jižnější.

Ale zůstala vzpomínka, kdy Poruba aspoň po jedno léto táhla za jeden provaz.